AVİM Yorum • No: 2026 / 36 • Mart 2026

DİASPORANIN MERCEĞİNDEN ERMENİSTAN-AZERBAYCAN BARIŞ SÜRECİNİN YANLIŞ OKUNMASI

Mehmet Oğuzhan TULUN

Analist

Bu yazı ilk olarak AVİM tarafından 13 Şubat 2026da yayınlanan İngilizce bir makalenin Türkçe çevirisidir.

Amerikan *Newsweek* dergisi, Ermeni bakış açısını desteklemek amacıyla hazırlanmış yorum yazılarını yayınlamak konusunda doldurması gereken bir kotası olduğu izlenimini vermektedir. Böylesine bir kota, söz konusu yazılar Türkiye ve Azerbaycan'a karşı propaganda yapıyor olmasaydı kendi başına bir sorun teşkil etmezdi. Beklenmedik bir şekilde artık Ermenistan ve Ermenistan'ın mevcut hükümetini destekleyen diğer aktörler bile bu yazıların hedef tahtasına oturtulmuş gibi görünmektedir. Ermenistan Başbakanı Nikol Paşinyan'ın reformist gündemi (ki bu bazen hararetli tartışmalara yol açmaktadır[1]) ve Azerbaycan ile barış yapma ve Türkiye ile ilişkileri normalleştirme çabaları sadece Ermenistan'daki bazı çevrelerde değil, aynı zamanda Ermeni Diasporasında da kızgınlığa neden olmuştur.

Yakın zamanda yayınlanmış bir *Newsweek* yorum yazısı[2]; Azerbaycan'ı Ermenistan'ın Sünik ili üzerinden Nahçıvana bağlaması planlanan Uluslararası Barış ve Refah için Trump Rotasına (TRIPP) odaklanmakta, söz konusu rotayı "etiketi değiştirilmiş Zangezur Koridoru" olarak nitelendirmekte ve bunlarla bağlantılı olarak Diasporadaki bazı Ermenilerin yukarıda bahsi geçen kızgınlığını yansıtmaktadır. Bir Amerikan şirketi tarafından işletilecek olan TRIPP, ABD'nin desteğiyle Ermenistan ve Azerbaycan'ı barışçıl bir çerçeve altında bir araya getirmeyi amaçlamaktadır. Ancak söz konusu yazı bu çerçeveyi reddetmekte ve rotayla ilgili tüm ilgili ülkelere eleştiri yöneltmektedir. Örneğin Azerbaycan pek çok sakıncalı davranışta bulunmakla suçlanmaktadır: Karabağ'da Ermenilere karşı etnik temizlik yapmak, Karabağ'daki Ermeni kültürel varlığını yok etmek, uyduruk siyasi gerekçelerle Ermenileri esir tutmak ve Ermenistanın anayasasının değiştirilmesini ısrar ederek söz konusu ülkenin iç işlerine karışmak. ABD; Güney Kafkasya'da kendine bir yer edinmek uğruna demokratik ilkelerini bir kenara bırakmak, Azerbaycan'ı -iddiaya göre- çok sayıdaki ihlaline rağmen memnun etmeye çalışmak ve bunlar sonucunda ABD'nin "küresel liderliğini" tehlikeye atmakla suçlanmaktadır. Son olarak Ermenistan ise karşılığında somut hiçbir şey elde etmeden Amerikan etkisine boyun eğmek ve bağımlı bir devlet

haline gelmenin yolunu açmakla suçlanmaktadır.

Ancak bu eleştirilerin iki temel sorun vardır: gerçeklere dayanmamaları (veya gerçeklere dayandıkları şüpheli olmaları) ve Ermenistan-Azerbaycan barış sürecinin değişkenlerini yanlış yorumlamaları.

Azerbaycan, Karabağ'da Ermenilere karşı etnik temizlik yapmamıştır. Karabağ'da yaşayan Ermenilerin neredeyse tamamı ya Ermeni yetkililerin ısrarı üzerine ya da Azerbaycan yönetimi altında yaşamak istemedikleri için kendi istekleriyle bölgeyi terk etmiştir. Bu durum Ermeni yetkililerin bizzat kendilerinin, bölgeden kaçan Ermenilerin ve BM ile Uluslararası Kızılhaç yetkililerinin açıklamalarıyla doğrulanmıştır.[3]

Ermeniler ve Azerbaycanlılar uzun zamandır birbirlerini karşı tarafın Karabağ'daki kültürel varlıklarını yok etmekle suçlamaktadır. Bu mesele, Hristiyan bir halk olan Kafkas Albanlarının kalıntıları ile Karabağ Ermenilerinin kültürel anıtları arasında ayrım yapmayı gerektirecek kadar derinlere inmeyi gerektirmektedir.[4] Böylesine bir mesele üzerine başlı başına bir akademik makale yazılabilir.

Azerbaycan'daki Ermeni tutsaklar, Ermenistan'ın güçlü desteğiyle yaklaşık otuz yıl boyunca Karabağ'ı işgal eden ayrılıkçı Ermeni oluşumunun eski yetkilileridir. *Newsweek* makalesinin ima ettiğinin aksine söz konusu kişiler masum siviller değillerdir ve yüz binlerce Azerbaycanlıyı yerinden eden, Karabağ'ın doğal kaynaklarını yasadışı bir şekilde sömüren ve bölgedeki yasadışı ekonomik faaliyetleri sırasında ihmalkarlık sonucu bölgede geniş çaplı ekolojik hasara yol açan bir siyasi sistemi yönetmekten sorumludurlar.

Azerbaycan'ın Ermenistan'ın anayasasını değiştirmesi gerektiği konusundaki ısrarı Ermeni siyasetine müdahale etme isteğinden kaynaklanmamaktadır. Azerbaycanın bu konudaki ısrarının temelinde gelecekte yeni bir Karabağ çatışmasının yaşanmasını önleme arzusu yatmaktadır. Ermenistan Anayasası'nda Azerbaycan'ın Karabağ topraklarına yönelik yapılan atıflar ve imalar[5], birçok Ermeni'nin gözünde Ermenistan ve Ermeni ayrılıkçıların Karabağ'ı yaklaşık 30 yıl boyunca işgal etmesini meşrulaştıran etkenlerden biri olmuştur. Başka bir deyişle, Azerbaycan'ın Ermenistan'da anayasa değişikliği konusundaki ısrarı, Azerbaycan'ı olası bir kurtarımcı (*irredantist*) saldırıdan korumak için uygulanan bir savunma mekanizmasıdır.

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler öğrencileri ve Küresel Güney ülkeleri tarafından on yıllardır bilindiği üzere ABD'nin savunduğu demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü gibi ilkeler dış politika hedefleri söz konusu olduğunda seçici bir şekilde uygulanmaktadır. Bu tutarsızlık yakın tarihte pek çok kez gözler önüne serilmiştir: 2003'te düpedüz asılsız gerekçelerle Irak işgal edilmiş, Ekim 2023'ten beri Gazze'de savaş suçları işlenmesine rağmen İsrail'e koşulsuz destek verilmiş ve nihayet Ocak 2026'da Venezuela'ya saldırı düzenlenmiş ve ülkenin devlet başkanı kaçırılmıştır. Başka bir deyişle, ABD'nin (veya genel olarak Batı'nın) izlediği dış politikalarla savunduğu ilkeler bazen uyuşmamakta, bazen de taban tabana zıt olmaktadır.[6]

Dahası, TRIPP projesi ABDnin Azerbaycanı memnun etme girişimi değildir. Tam tersine, söz konusu proje bölgeye güç aktarımı (projeksiyonu) açısından hem ABDye hem de genel olarak Batıya ve özel olarak ABDye yakınlaşmaya çalışan Ermenistan'a fayda

sağlayacaktır. TRIPP esasen Azerbaycan'ın Zangezur Koridoru meselesi için tercih ettiği çözüm olmamıştır, zira Azerbaycan meselenin sadece kendisi ve Ermenistan arasında çözülmesini istemiş, dolayısıyla da meseleye Rusya, İran veya ABD gibi dış aktörlerin dahil olmasını istememiştir. Ancak anlaşılan o ki TRIPP, koridor konusunda Ermenistan'ın rızasını elde etmenin tek uygulanabilir yolu olmuştur. Ermenistan'ın geleneksel destekçisi Rusya'nın Ukrayna'da devam eden yıpratma savaşı nedeniyle Güney Kafkasya'dan kısmen çekilmesiyle boşluğu ABD doldurmuş, böylece Ermenistana ABD tarafından korunduğu mesajı verilmiştir.

Dolayısıyla TRIPP'i Ermenistan'ın dış politikasının bir başarısızlığı olarak okumak pek mümkün değildir. TRIPP, Ermenistan'ın (KGAÖ koruması vaatlerini yerine getirmemekle suçladığı) Rusya'yı yavaş ama emin bir şekilde kendinden uzaklaştırma ve ABD'yi bölgeye yerleştirme çabalarının bir parçasıdır. Ermenistan açısından ABDnin bölgeye yerleşmesi beraberinde Amerikan yatırımı ve askeri desteğinin de gelmesi demektir. Bu süreç şimdiden meyvelerini vermeye başlamıştır: Ermenistan'a yüksek teknoloji ürünü modüler nükleer reaktör teknolojisinin getirmek için 9 milyar Dolarlık anlaşma yapılmış ve Amerikan keşif dronları satın alınmış,[7] Ermenistan'ın küresel "yapay zekâ silahlanma yarışında" rekabet avantajı elde etmesini sağlayacak büyük ölçekli bir yapay zekâ fabrikası ve veri merkezinin kurulmasına yardımcı olacak 4,5 milyar Dolarlık bir anlaşmaya varılmıştır. Tüm bunlar Avrupa Birliği ile Ermenistan arasındaki giderek güçlenen kurumsal bağları, Ermenistan'ın askeri doktrinlerinin ve eğitiminin savaş alanındaki son gelişmelere daha iyi yanıt verecek şekilde yeniden düzenlenmesi ve Ermenistan'ın Fransa ve Hindistan gibi ülkelerden çeşitli teçhizat edinerek askeri cephaneliğini çeşitlendirme programı ile birlikte dikkate alınmalıdır. Bu gelişmeler Ermenistan'ı bağımlılığa razı olan ve boyun eğen bir ülke olarak değil, aksine uluslararası sistemin değişen koşullarında kendisini konumlandırmaya ve Güney Kafkasya'da ve ötesinde çatışan çıkarları dengelemeye çalışan bir ülke olarak resmetmektedir.

Dolayısıyla başta bahsedilen *Newsweek* yazısı, Ermenistan ve Azerbaycan arasında uzun süredir devam eden barış sürecinde neler olup bittiğini doğru bir şekilde değerlendirememektedir. Söz konusu yazı ayrıca Güney Kafkasya'nın gerçeklerinden kopuk katı bir diaspora zihniyetini yansıtmaktadır, zira bu zihniyet Azerbaycan'ı (ve müttefiki Türkiye'yi) Ermenistanın can düşmanı olmaktan başka bir şey olarak görememekte, barış adına Azerbaycan ile uzlaşmayı Ermeni davasına ihanet olarak değerlendirmekte ve uluslararası hukuk ve tarihsel bulgular neye işaret ederse etsin Karabağ'ın yalnızca Ermeni toprağı olduğunu iddia etmektedir.

**Resim: Ermenistan Başbakanı Nikol Paşinyan, Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev ve ABD Başkanı Donald Trump üçlü görüşmeleri sırasında hep beraber el sıkışıyorlar. - Kaynak: DHA*

[1] Selenay Erva Yalçın, Paşinyan Ve Kilise Yönetimi Arasındaki Gerilimde Son Durum, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*

, Yorum No: 2026/6, 27 Ocak 2026, https://avim.org.tr/tr/Yorum/PASINYAN-VE-KILISE-YONETIMI-ARASINDAKI-GERILIMDE-SON-DURUM

[2] Stephan Pechdimaldji, The Art of a Bad Deal, *Newsweek*, January 29, 2026, https://www.newsweek.com/the-art-of-a-bad-deal-opinion-11418962

[3] Mehmet Oğuzhan Tulun, Karabağ Anlatısını Kontrol Etme Mücadelesi: Ermeni Sivillerin Güvenliğine Karşı Azerbaycan Devletinin Egemenliği, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Analiz No: 2023/22, 10 Ekim 2023, https://avim.org.tr/tr/Analiz/KARABAG-HAKKINDAKI-ANLATIYI-KONTROL-ETME-MUCADELESI-ERMENI-SIVILLERIN-GUVENLIGI-ILE-AZERBAYCAN-DEVLETLETININ-EGEMENLIGI-KARSI-KARSIYA. Ayrıca bakınız: Selenay Erva Yalçın, Karabağda Kalan Ermenilerin Nakli Ve Tahrike Yönelik Propagandalar, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Yorum No: 2026/8, 30 Ocak 2026, https://avim.org.tr/tr/Yorum/KARABAG-DA-KALAN-ERMENILERIN-NAKLI-VE-TAHRIKE-YONELIK-PROPAGANDALAR

[4] Naila Velihanly, "Some of the Historiographical Problems of Zangezurs History", *Review of Armenian Studies (RAS)*, Issue 45 (2022): 107-126.

[5] Alev Kılıç, Facts and Comments, *Review of Armenian Studies (RAS)*, Issue 49 (2024): 13.

[6] Teoman Ertuğrul Tulun, Kurallara Dayalı Uluslararası Düzen Efsanesi Yıkım Altında, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Yorum No: 2026/13, 12 Şubat 2026, https://avim.org.tr/tr/Yorum/KURALLARA-DAYALI-ULUSLARARASI-DUZEN-EFSANESI-YIKIM-ALTINDA-1. Ayrıca bakınız: Davos LIVE: Canadian PM Mark Carney speaks at World Economic Forum, *Associated Press*, January 20, 2026, https://www.youtube.com/live/dE981Z_TaVo?si=b9_f9DgFyMj1wfvl

[7] Emil Avdaliani, Kremlin Shivers as US Enters the South Caucasus, *Center for European Policy Analysis (CEPA)*, February 11, 2026, https://cepa.org/article/kremlin-shivers-as-us-enters-the-south-caucasus/

Yazar Hakkında :

Mehmet Oğuzhan Tulun AVİM'de Analist olarak görev yapmaktadır. Çalışmaları Doğu Avrupa, Kafkasya, Asya,Türk-Ermeni ve Türkiye-Ermenistan ilişkileri, uluslararası suç ve tarih çalışmalarıyla ve din ile siyaset arasındaki etkileşime odaklanmaktadır.

Atıfta bulunmak için: TULUN, Mehmet Oğuzhan. 2026. "DİASPORANIN MERCEĞİNDEN ERMENİSTAN-AZERBAYCAN BARIŞ SÜRECİNİN YANLIŞ OKUNMASI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2026 / 36. Mart 18. Erişim Kasım 22, 2026. https://avim.org.tr/public/tr/Yorum/DIASPORANIN-MERCEGINDEN-ERMENISTAN-AZERBAYCAN-BARIS-SURECININ-YANLIS-OKUNMASI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır